

Ćwiczenie 12

Załamanie światła

Cel ćwiczenia

- Zweryfikuj prawo Snell'a (załamania światła) i użyj go do zidentyfikowania nieznanego materiału.
- Określ, jak zmienia się intensywność, gdy załamuje się światło.

Wymagane wiadomości teoretyczne

Definicja współczynnika załamania, zasada Huygensa, prawa odbicia i załamania, całkowite wewnętrzne odbicie, współczynnik odbicia przy padaniu prostopadłym na powierzchnię rozgraniczającą ośrodki o różnych współczynnikach załamania, dyspersja współczynnika załamania, dyspersja normalna i anomalna.

Wykonanie ćwiczenia

1. Potwierdzenie prawa załamania światła

- Otworzyć symulację,
- Wejść w zakładkę *Wstęp*,

- Gdy otworzy się okno symulatora, powinieneś zauważyć laser skierowany pod kątem 45° w dół w prawo. Spójrz na prawo na górny róg okna i zauważ, że dwa pola informacyjne opisują ośrodki pokazane na ekranie. Jakie są obecnie dwa ośrodki w oknie symulatora?
- Kliknij CZERWONY przycisk na laserze. Jak zachowuje się światło (jego bieg), gdy uderza w powierzchnię wody?
- Zmień materiał drugiego ośrodka (gdzie znajduje się załamany promień) na Szkło, używając pola menu w prawym dolnym rogu.

- Wybierz narzędzie kątomierza i umieść kątomierz nad pionową normalną linią, aby linia przerywana przebiegała prosto przez zero. Ustaw laser (kliknij na niego i przesun go, gdy pojawią się zielone strzałki) pod kątem padania $\theta_1 = 30^\circ$. Przypomnienie: kąty są zawsze mierzone od linii normalnej.

- g) Zignoruj odbity promień (promień, który pozostaje w powietrzu). Za pomocą kątomierza zmierz kąt załamania światła lasera θ_2 i zapisz go w Tabeli 1.
- h) Powtórz te kroki dla 5 kolejnych kątów padania według własnego wyboru. Zapisz wyniki w Tabeli 1 (lub utwórz własną tabelę).

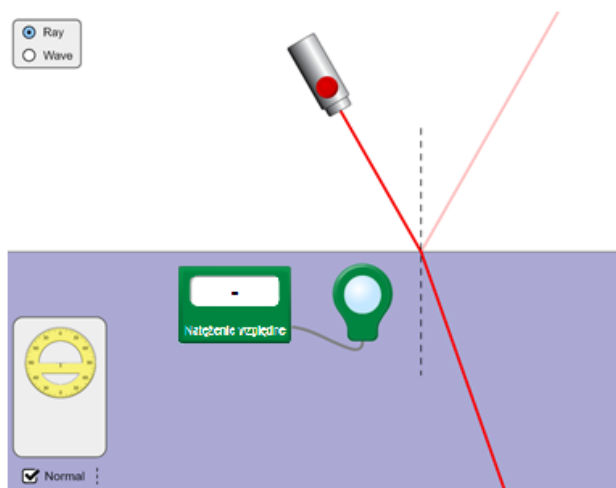
Tabela 1

θ_1 (°)	θ_2 (°)	$\sin\theta_1$	$\sin\theta_2$	n_2
30				

- i) Oblicz $\sin\theta_1$, $\sin\theta_2$ i n_2 dla każdego z wyników i dodaj je do Tabeli 1. Zapisz swoje wyniki z dokładnością do 3 miejsc znaczących po przecinku.
- j) Porównaj wartości współczynnika załamania szkła dla każdej próby (wartości w ostatniej kolumnie). Czy wyniki są zgodne? Czy doszedłbyś do wniosku, że współczynnik załamania jest stałą dla danego ośrodka?
- k) Określ średnią wartość współczynnika n_2 na podstawie wyników pomiarów.
- l) Porównaj obliczoną wartość n_2 z podanym współczynnikiem załamania szkła (1,50). Zgadza się? Wyjaśnij, dlaczego tak lub nie?

2. Dalsze badanie natężenia światła

- a) W lewej dolnej części okna symulatora powinieneś zauważyć, że masz do dyspozycji dwa narzędzia. Wybierz dolne narzędzie, które wygląda trochę jak lupa z napisem „Natężenie względne”. Przenieś narzędzie do ośrodka wodnego.

- b) Weź **OBIEKTYW** i przeciągnij go bezpośrednio nad promieniem wychodzącym z lasera, **ZANIM** trafi on w powierzchnię wody. Zauważ, że możesz zmierzyć natężenie światła, gdy soczewka jest umieszczona nad wiązką. Powinno ono wynosić „100,00%”
- c) Odsuń soczewkę na bok i wybierz narzędzie kątomierza z przybornika. Ustaw laser pod kątem 10° .
- d) Za pomocą narzędzia Natężenie względne zmierz natężenie światła załamane i natężenie światła odbitego i zapisz je w Tabeli 2.
- e) Powtórz te kroki dla 5 kolejnych kątów padania (w dużym zakresie) według własnego wyboru. Zapisz wyniki w Tabeli 2 (lub utwórz własną tabelę).

Tabela 2

θ_1 ($^\circ$)	Natężenie załamane go światła (%)	Natężenie odbite go światła (%)
10		

- f) Uzupełnij w sprawozdaniu poniższe zdania, aby opisać swoje obserwacje, wybierając jedną z następujących opcji: „zwiększa się”, „zmniejsza się”, „pozostaje taka sama”:

W miarę wzrostu kąta padania intensywność załamane go światła .....

W miarę wzrostu kąta padania intensywność odbite go światła .....

Gdy kąt padania zmienia się, całkowita intensywność światła (załamane + odbite)

.....

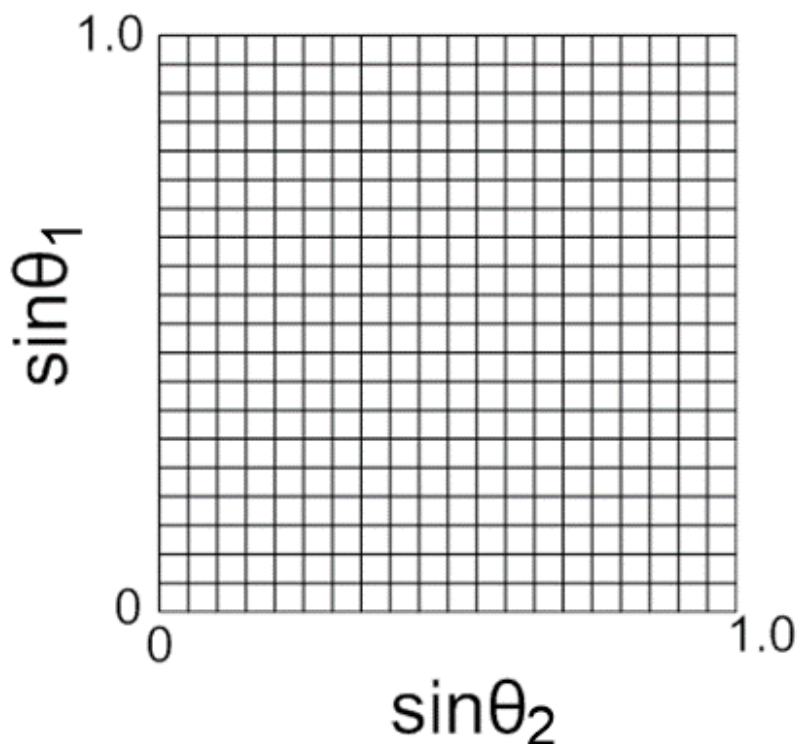
3. Współczynnik załamania nieznanego materiału

- a) Zmień materiał pierwszy na „Tajemniczy A”, na drugi ośrodek na Szkło ($n_2 = 1,50$).
- b) Zmień kąt padania lasera θ_1 i zapisz sześć zestawów wyników dla θ_2 , $\sin\theta_1$ i $\sin\theta_2$ w Tabeli 3.

Tabela 3

θ_1 ($^\circ$)	θ_2 ($^\circ$)	$\sin\theta_1$	$\sin\theta_2$

- c) Narysuj wykres $\sin\theta_1$ na osi y i $\sin\theta_2$ na osi x. Możesz to zrobić na poniższym rysunku, na własnym kawałku papieru milimetrowego lub w programie Excel.

- d) Na rysunku wykonanym własnoręcznie narysuj linię najlepiej dopasowaną przez swoje punkty za pomocą linijki.

Znajdź nachylenie swojej linii. Nachylenie to stosunek $\sin\theta_1$ i $\sin\theta_2$

$$a = \frac{\sin\theta_1}{\sin\theta_2}$$

Wykonując wykres w arkuszu Excella wykorzystaj funkcję *REGLINP* dla obliczeń współczynników prostej regresji i wstaw linię trendu na wykresie. Wyznacz współczynnik kierunkowy a prostej regresji.

- e) Korzystając z prawa Snell'a $n_1 \sin\theta_1 = n_2 \sin\theta_2$, oraz wyznaczonej wartości nachylenia a i współczynnika załamania szkła n_2 określ współczynnik załamania tajemniczego materiału. W sprawozdaniu pokaż swoje obliczenia.

- f) Korzystając z poniższej tabeli, określ, czym może być nasz tajemniczy materiał:

ośrodek	współczynnik załamania
próżnia	1
hel	1,000035
powietrze (1013 hPa, 20 °C)	1,0003
woda	1,33

lód	1,310
alkohol etylowy	1,37
heksan	1,38
dwusiarczek węgla	1,63
jodek metylu	1,74
topiony kwarc	1,46
szkło crown	1,50-1,54
szkło flint	1,66
chlorek sodu	1,53
diament	2,417
rutyl	2,616; 2,903
plexiglas	1,489

- g) Oblicz błąd procentowy zaobserwowanej wartości nachylenia, używając wyznaczonego współczynnika załamania światła jako wartości prawdziwej.

3. Opracowanie wyników - podsumowanie.

- Sformułuj odpowiedzi na pytania postawione w punkcie 1 c), d), j), l)
- Uzupełnij zdania z punktu 2 f), zrób obliczenia i wykres z punktu 2.
- Porównać wartości zmierzone i wyznaczone z wartościami tablicowymi.
- Przeprowadzić dyskusję niepewności pomiarowych i wyciągnąć wnioski.

Literatura

- Resnick, Halliday, Walker t.5, rozdz. 34.
- Pracownia Fizyczna Wydziału Fizyki i Techniki Jądrowej AGH, Część I. Wydanie drugie, pod redakcją Andrzeja Zięby, Kraków 1999. Skrypty uczelniane SU 1608, str. 214.